

20 Yanvar faciəsinə gedən yol

1990-cı ilin yanvar ayının 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıdan Moskvaya 357, Vaşinqtona 14, Londona 12, Tehrana 173, Ankaraya 286 zəng edilmişdi

Müstəqilliyimiz yolunda millətçi ermənilərin və məkrli Sovet imperiyasının təşkil etdikləri hərbi-siyasi fitvaların ən təhlükəlisi 1990-cı il yanvar ayının 20-də həyata keçirildi. Yanvar faciəsinə gedən yol məkrli, ziddiyyətli, mürəkkəb və təhlükəli olmuş. erməni mafiyasının fitvaları və imperiyanın dəstəyi ilə planlaşdırılıb. Qanlı 20 Yanvar faciəsinə gedən yol məhəlli düşüncəli Mixail Qorbaçovun məlum "yenidənqurma". aşkarlıq və demokratikləşmə konsepsiyasının dalğaları üzərində qatı millətçi ermənilərin Azərbaycana qarşı qərəzli ərazi iddiaları imperiyanın geostrateji siyasəti və səriştəsiz respublika rəhbərliyinin səbatsızlığı zəminində başlanıb.

Mixail Qorbaçovun yenidənqurma siyasəti cəmiyyətə qəbul edildikdən sonra ermənilərin ekstremizmi və separatizmi leqallaşdırıldı, onların dağıdıcı aksiyalarına aşkarlıq, söz azadlığı və demokratiya pərdəsi altında qanuni don geydirildi. Aydındır ki, o zaman hələ güclü olan sovet dövləti SSRİ Konstitusiyasının 81-ci maddəsinin tələblərinə əsasən Azərbaycanın suveren hüquqlarını və ərazi bütövlüyünü müdafiə etsəydi regionda gərginlik yaranmazdı, qanlı yanvar faciəsi baş tutmazdı.

1960-cı illərdən başlayan gizli erməni separatizmi Qorbaçovun "Yenidənqurma" siyasi kursundan bəhrələnib tədricən leqallaşdı və Ermənistanın dövlət, səviyyəsinə qaldırıldı 60-cı illərdə hazırlanmış ssenarilər, bədii və tarixi əsərlər, xəritələr Yerevanda, Moskvada işıq üzü gördü, Daşnaksutyun Partiyası fəallaşdı, Silva Kaputikyanın, Sero Xanzadyanın, Zori Balayanın təmsalında yeni "erməni imperiyası" ilə bağlı dövlətçilik ideologiyası və erməni soyqırımı haqqında geniş miqyasda ideoloji təbliğat başlandı, azərbaycanlılara və türklərə qarşı qəddarlığı ilə məşhur olan qaniçən Andronikin obrazı "Miasum" bayrağına çevrildi, Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları barədə müxtəlif ünvanlara rəsmi müraciətlər, məktublar axını başlandı.

1987-ci ilin ortalarında Yerevanda başlayan separatizm dalğaları Dağlıq Qarabağa yayıldı, bölgədə Azərbaycan bayraqları yığışdırıldı, müəssisələrin adlarını göstərən lövhələr erməniləşdirildi, azərbaycanlılar işdən uzaqlaşdırıldı, sıxışdırıldı, mitinqlər, yığıncaqlar keçirildi, vilayətin Azərbaycanın tərkibindən çıxarılması çağırışları gücləndi.

Erməni ideoloqları və mafioz qüvvələri mərkəzin hakimiyyət strukturlarına soxulan daşnakların, ermənipərəst məmurların, bazar prinsipləri əsasında ələ alınmış yeni demokratların, xarici erməni lobbisinin və kilsələrinin maliyyə yardımı və dəstəyi ilə böyük Ermənistan dövlətinin yaradılmasına xidmət edən ümumerməni deportasiya və annessiya proqramı hazırlamışdılar. Ümumerməni deportasiya və annessiya proqramı iri həcmi strateji və taktiki yönümlü aksiyaların keçirilməsini nəzərdə tuturdu.

- *əzəli Vətəninə tanımayan, çar imperiyasının geostrateji maraqlarına müvafiq olaraq Qərbi Azərbaycana və vahid Qarabağın dağlıq hissəsinə köçürülən ermənilərin bu yerləri özününküləşdirilməsi toponomiza siyasətinin həyata keçirilməsi;*

- *Qərbi Azərbaycanda müstəqil erməni dövlətinin yaradılması və Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinin dağlıq hissəsində dağınıq vəziyyət-də məskunlaşan gəlmə ermənilərə milli ərazi muxtariyyətinin verilməsi;*

-- *müxtəlif fitvalar yolu ilə Azərbaycanın Ermənistanla həmsərhəd bölgələrinin yaşayış məntəqələrinin qopardılıb ilhaq edilməsi;*

- *böyük Ermənistan dövlətinin yaradılması ideyasının, təbliğin bu istiqamətdə tarixi, bədii, publisistik yazuların nəşr edilməsi və yayılması;*

- *qondarma erməni soyqırımının geniş məkanda tanıtılması və qəbul edilməsi;*

- *bütün ermənilərin qatı millətçi və böyük dövlətçilik şovinizmi ruhunda tərbiyə edilməsi;*

- *qonşu dövlətlərə qarşı ərazi iddialarının irəli sürülməsi;*

- *Şimal qonşumuzun dövlət məmurlarının yüksək rütbəli hərbiçilərinin və mətbuat orqanlarının bazar prinsipləri üzrə ələ alınması;*

- *Stavropolda erməni mafiyasının toruna düşmüş Mixail Qorbaçovun Kremldə onu əhatə edən daşnak qrupunun təzyiqi ilə Ermənistanda formalaşmış separatizmin söz azadlığı pərdəsi altında dəstəklənməsi;*

- *1987-ci ilin sonunda Mixail Qorbaçovun həyat yoldaşı Raisa Qorbaçovanın iştirakı ilə baş katibin iqtisadi məsələlər üzrə məsləhətçisi akademik Abel Aqanbekyanın Dağlıq Qarabağın Ermənistana verilməsi haqqında bəyanat verməsi;*

- *tərkibindən ayrılması haqqında vilayət sovetinin konstitusiyaya zidd qərarının qəbul edilməsi;*

- *vəziyyəti gərginləşdirmək məqsədi ilə Xankəndində qonşu azərbaycanlı yaşayış məntəqələrinin sakinlərindən bir neçə nəfərinin qətlə yetirilməsi;*

- *1988-ci ilin fevral ayında - Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın tərkibindən ayrılması haqqında vilayət sovetinin konstitusiyaya zidd qərarın qəbul edilməsi;*

- *vəziyyəti gərginləşdirmək məqsədi ilə Xankəndində qonşu azərbaycanlı yaşayış məntəqələrinin*

sakinlərindən bir neçə nəfərinin qətlə yetirilməsi;

- 1988-ci ilin fevral ayının sonunda mərkəzin xüsusi xidmət orqanlarının dəstəyi və iştirakı ilə Eduard Qriqoryanın terrorçu separatist dəstəsi tərəfindən Sumqayıt sindromunun təşkil edilməsi;

- tarixən formalaşmış məkrli erməni fitvasını davam etdirən soydaşlarını qurban vermək, Azərbaycan xalqını vəhşi qiyafəsində ictimaiyyətə təqdim etmək və bu yolla gələcək genişmiqyaslı hərbi işğalçılıq siyasətinə ideoloji bəraət qazandırmaq;

- Dağlıq Qarabağın azərbaycanlı yaşayış məntəqələrini zəbt etdikdən sonra bütün bölgəni və onun ətrafında yerləşən Aşağı Qarabağın şəhər və rayonlarını işğal etmək üçün ideoloji təminat yaratmaq məqsədi ilə erməni ideoloqları Azərbaycanda Turanın islam fundamentalizminin genişləndirilməsi, islam respublikasının yaradılması, dövlət çevrilişinin hazırlanması haqqında mərkəzə donoslar göndərmək, onu Azərbaycan xalqına qarşı sərt tədbirlər görməyə vadar etmək;

- erməni ideoloqlarının və mafioz qüvvələrinin fitvalarına və düşünülmüş böhtanlarına əsasən mərkəzin Müdafiə Nazirliyinin 53-cü diviziyasının 366-cı motoatıcı polkunun, Daxili İşlər Nazirliyinin daxili qoşunlarının 81-ci hərbi hissəsinin Xankəndində yerləşdirilməsində, onların erməni silahlı qüvvələri ilə birlikdə Azərbaycana qarşı döyüşlərdə iştirak edilməsinə nail olmaq;

- Dağlıq Qarabağın idarə edilməsi üçün mərkəzə tabe olan qurumun yaradılması;

Araşdırmalar zamanı məlum olub ki, 20 Yanvar faciəsinə hazırlıq 1988-ci ildə, SSRİ-nin o vaxtkı rəhbəri M.Qorbaçovun ölkənin müdafiə naziri Dmitri Yazova verdiyi göstərişindən sonra başlanıb. M.Qorbaçov 1988-ci ilin mart ayının 19-da Təhlükəsizlik Şurasının iclasında regionlarda və respublikalarda rusların şərəf və ləyaqətinin qorunması üçün "Narodnaya volya" təşkilatının hərbi hissələrdə özəklərinin yaradılması haqqında marşal Dmitri Yazova göstəriş verdi. SSRİ müdafiə naziri, M.Qorbaçovun tapşırığına əsasən 1988-ci ilin iyul ayının 24-də hərbi hissələrdə qeyd edilən təşkilatların özəklərinin yaradılması haqqında əmr imzaladı. Avqust ayının 13-də Təhlükəsizlik Şurasının iclasında bu məsələ yenidən baxıldı və müvafiq qərar qəbul edildi.

1989-cu ilin dekabr ayının 24-də regionlarda rus millətinin şərəf və ləyaqətini qorumaq üçün yaradılan "Narodnaya volya" təşkilatının tənzimləyici özəklərindən biri Həştərxanın Voladarski yaşayış ərazisində yaradıldı. Özəyə 1985-1988 - ci illərdə Dağlıq Qarabağda hərbi xidmətdə olmuş kapitan Lüdvig Fyodoroviç Paxomov rəhbər təyin edildi və ona Azərbaycan istiqamətində "dinc təlim"də iştirak edəcəyi barədə göstəriş verildi. 170 nəfərdən ibarət olan bu tənzimləyici özəyə hərbi xidmətdə olmuş rus və erməni zabitləri daxil idi.

Voladarskidə yaradılmış təlim düşərgəsində zabitlər hazırlıq keçir, yeni silahlarla tanış olur, konkret tapşırıqlar alır, taktiki döyüşlərə hazırlanırdılar.

O zaman Azərbaycanda hadisələr nəzarətdən çıxmışdı, ikihakimiyyətlik hökm sürürdü, qanunlar işləmirdi, xırda, silahlı dəstələr özbaşınalıq edirdi. 1990-cı ilin yanvar ayının 12-də saat 16:10 dəqiqədə Bakı ümumqoşun məktəbinin zabitləri adından polkovnik D.Savalyev və siyasi şöbənin rəisi polkovnik O.Rusakov Moskvaya, təhlükəsizlik şurasına, M.Qorbaçovun və Dmitri Yazovun adına göndərdiyi teleqramda deyilirdi: "Bakıda vəziyyət Xalq Cəbhəsi tərəfindən idarə edilir. Yığılmış problemləri həll etmək üçün bütün siyasi imkanlar istifadə edilib. Biz hesab edirik ki, Bakıda ikinci Rumniyaya yol vermək olmaz".

Armavir şəhərində Livandan gəlmiş ermənilərdən ibarət təşkil edilmiş "iza-din el-kassan" terrorçu qrupun xristian qanadının liderlərindən olan Yusefmotarrekin başçılıq etdiyi 41 nəfərli heyət, sovet hərbi geyimində hazırlıq keçirdi. Dəstə SSRİ Müdafiə Nazirliyinin sənədlərində "Voennaya deleqasiya" kodu ilə qeydə alınmışdı.

1990-cı ilin yanvar ayının 14-də Armavir şəhərində yerləşən 016 saylı hərbi hissədən polkovnik Arkadiy Fedoseev Şimali Qafqaz hərbi dairəsinə göndərdiyi məktubunda deyilirdi ki, "hərbi nümayəndələr əmrə hazırdır. Digər tərəfdən həmin ərəfdə Taqanroqda, Donetskə, Krasnodarda, Moskva ətrafında yerləşən hərbi hissələr Azərbaycan istiqamətində yola düşməyə hazırlanırdılar. Azərbaycana gəlmək üçün hazırlaşan hərbiçilər arasında Ermənistandan, Rusiyadan və Livanda yaşayan çoxlu erməni terrorçuları da var idi.

Bütün hazırlıq işlərini gördükdən sonra ölkənin müdafiə naziri, marşal Dmitri Yazovun 1990-cı ilin yanvar ayının 16-da Azərbaycan rəhbərliyinə göndərdiyi məxfi məktubunda deyilirdi; "Əmin edirəm ki, ordunun məramı Xalq Cəbhəsinin hakimiyyətə can atan xadimlərinin təşkilati strukturunu dağıtmaqdan ibarətdir".

O da məlum olmuşdur ki, Azərbaycana qarşı nəzərdə tutulan təhlükəli aksiyaların hazırlanmasında Dağlıq Qarabağda və Bakıda yaşayan ermənilərin liderləri fəal iştirak etmiş, mərkəzin xüsusi xidmətlər orqanlarının əməkdaşları ilə əlaqə saxlamış, onlara Bakıda vəziyyət haqqında vaxtaşırı məlumat vermişlər. Onlardan yalnız birini xatırladaq. Yanvar ayının 19-da axşam saat 19:00-da Dağlıq Qarabağ kommunistlərinin keçmiş başçısı Boris Geyorkov Bakıdakı mənzilindən Azərbaycan Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin kəşfiyyat idarəsinin rəhbərlərindən polkovnik Ağayanın və polkovnik Osipyannın iştirakı ilə Moskva ilə danışıqlar aparırdı.

Polkovnik Ağayan 1993-cü ilin sentyabr ayının 19-da Moskvada erməni diasporunun rəhbərləri ilə görüşündə 1990-cı ilin yanvar gecəsi barədə demişdir ki, "biz həmin vaxt Boris Gevorkovun Bakıdakı mənzilində idik. Onda o telefonla "Şərqi Büro" ilə danışıq aparırdı.

Politoloq Rövşən Novruz oğlunun məlumatına görə 1990-cı ilin yanvar ayının 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıdan Moskvaya 357, Vaşinqtona 14, Londona 12, Tehrana 173, Ankaraya 286 zəng edilmişdi. Kimin-kimə zəng etməsi və nə danışması aydın olmasa da, hər halda məram kimlərə məlumdur.

Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının separatizm aksiyalarının başlanması haqqında ilk rəsmi siqnalı Mixail

Qorbaçovun iqtisadi məsələlər üzrə müşaviri Abel Qezoviç Aqanbekyan verdi. O, Parisdə erməni diasporunun nümayəndələri ilə görüşündə mətləbdən uzaqlaşaraq bildirdi ki, onun şəxsi qənaətinə görə Dağlıq Qarabağın Ermənistana birləşdirilməsi bütün mülahizələr baxımından əlverişli və məqsədə müvafiqdir. Bu bəyanatın məkrli mənasının təhlili göstərir ki, çoxsaylı milli və ərəzi-inzibati bölgələrdən ibarət olan sovetlər ittifaqının 15 bərabərhüquqlu bir subyektinin ərəzisinin müəyyən hissəsinin SSRİ Konstitusiyasının 76-cı maddəsinə zidd olaraq başqa bir subyektinə verilməsini irəli sürmək böyük cəsarət tələb edirdi.

M.Qorbaçovun dəstəyinə arxalanan erməni separatçıları onun aşkarlıq siyasətinin pərdəsi altında ölkə miqyasında ilk dəfə 1987-ci ilin oktyabr ayında Yerevan şəhərinin Puşkin meydanında Azərbaycana qarşı ərəzi iddiaları ilə mitinq keçirirdilər, soydaşlarının "qədim" erməni torpaqlarının azad edilməsi uğrunda mübarizəyə səslədilər. M.Qorbaçovun ermənipərəst mövqeyini bilən mərkəzin xüsusi xidmət orqanları daşnakların separatist hərəkatlarına məhəl qoymadılar, ekstremistlərə qarşı tədbirlər görmədilər.

Erməni silahlı qüvvələrinin fəallığı və antiAzərbaycan təbliğatının miqyasının genişləndirilməsi göstərdi ki, Ermənistandan və Dağlıq Qarabağdan çox uzaqda yerləşən Sumqayıt şəhərində 26 erməninin və 6 azərbaycanlının qətlə yetirilməsi erməni separatistlərinin işğalçılıq siyasətinə, Qarabağın dağlıq hissəsinin ilhaq edilməsinə ideoloji təminat yaratmaqdan ibarət idi.

Ən əsas məsələ Sumqayıt hadisələrindən istifadə edib Azərbaycan xalqının vəhşi obrazını yaratmaq və beləliklə də Qarabağın Azərbaycanın tərkibində qalmasının qeyri-mümkünlüyünü mərkəzə inandırmaq və Ermənistana birləşdirmək idi.

20 Yanvar faciəsi ərəfəsində erməni ideoloqları, daşnak mafiyası, yeni demokratlar və mərkəzin xüsusi xidmət orqanları sovet imperiyasının Azərbaycana hərbi müdaxiləsinə bəhanə hazırlamaq və ona ideoloji don geyindirmək məqsədi ilə 1990-cı ilin yanvar ayının 13-14-də Bakı şəhərində Sumqayıt sindromuna bənzər fitnəkar aksiya təşkil etdilər. Onlar bu dəfə də daşnakların əvvəllər sınaqdan keçirdikləri metodları işə salıb, adi, sadə hadisələri şişirdib millətlərarası münaqişələr səviyyəsinə yüksəldilər, sonra isə özlərinin təşkil etdikləri qarşıdurmanı beynəlxalq problemə çevirdilər.

Göründüyü kimi, erməni millətçiləri böyük dövlətçilik ideologiyasının reallaşması naminə istənilən vaxt soydaşlarını siyasi məqsədlərinə qurban verməyi adət etmişlər. Bu xəstəliyin simptomları bütün ermənilərin fanatikcəsinə qəbul etdikləri təhlükəli "miya-sum" və "böyük Ermənistan" ideologiyasının özəyində yetişmiş və formalaşmışdır. Bu xəstəlikdən beynləri robotlaşmış erməni ideoloqları belə hesab edirlər ki, "miya-sum", "böyük Ermənistan" uğrunda mübarizədə qurban gedənlər sağ qalan ən görkəmli ermənidən qiymətlidir.

1990-cı ilin yanvar ayının 19-na qədər Ermənistandan 300 min azərbaycanlı əhalisinin son nəfəsinə qədər qovulub çıxarılmasına baxmayaraq Bakı şəhərində və respublikanın bütün bölgələrində ermənilər geniş mənzillərində rahat yaşayıb, gizli iqtisadiyyat sahəsində böyük bizneslə sərbəst məşğul olur, varlı həyat sürür, erməni separatçılarına aylıq vergi verir, ekstremistləri dəstəkləyir, terror aksiyalarında iştirak edir, ən vacib obyektlər və hadisələr haqqında şəxsi məlumatlar toplayıb Ermənistanın və mərkəzin xüsusi xidmət orqanlarına ötürürlər.

Bakıda ermənilərin Azərbaycana qarşı açıq-aşkar təhlükəli təxribatlar M.S.Qorbaçovun Ermənistandan qovulan azərbaycanlıların tamamilə biganəliyi və Bakıda yaşayan ermənilərin təhlükəsizliyinin qorunması barədə verdiyi sərt göstərişlə əlaqədar idi. Ermənistandan və Dağlıq Qarabağdan, qovulan azərbaycanlıların yerləşdirilməsi Azərbaycanın daxili işi olmasına baxmayaraq, bu vacib məsələnin optimal və səmərəli həllində cəsarətsizlik, qorxaqlıq göstərən marionet Əbdürrəhman Vəzirovun günahı bağışlanmazdır. Əgər o vaxtlar Əbdürrəhman Vəzirov cəsarət, milli qeyrət göstərüb Ermənistandan qovulan qaçqınları Dağlıq Qarabağda yerləşdirsəydi, adekvat cavab kimi, Azərbaycanda yaşayan ermənilərin Ermənistana köçürülməsinə nail ola bilsəydi, çox güman ki, hadisələrin istiqaməti dəyişərdi, 20 Yanvar faciəsinin qarşısının alınması imkanı yarana bilərdi. Təəssüf ki, mərkəzin ermənipərəst siyasəti respublika rəhbərliyinin təslimçilik siyasəti nəticəsində hərbi müdaxilə həyata keçirildi, günahsız insanlar qətlə yetirildi.

1990-cı ilin yanvar ayının 13-də Bakı şəhərində erməni mafiyasının və mərkəzin xüsusi xidmət orqanlarının hazırladıqları fitnəkar plan belə başladı. Maraqlıdır ki, həmin günlər Bakıda SSRİ DİN-in daxili qoşunlarının 11 min 500 əsgəri var idi. Lakin onlar qəsdən münaqişəyə müdaxilə etmədilər, qarşıdurmanı dayandırmadılar, asayışı, sabitliyi bərpa etməyə səy göstərmədilər.

O vaxtlar SSRİ xalq deputatı seçilən, yazıçı Anar Kremlə M.Qorbaçova müraciət edərək soruşanda ki, SSRİ DİN-in məlumatına görə qarşıdurma zamanı beş min adam iştirak edirdi, Bakıda on iki mindən artıq qoşun var idi, hər iştirakçıya ikidən artıq əsgər düşürdü, nə üçün onlar qarşıdurmanı dayandırmadılar, işə qarışmadılar. M.S.Qorbaçov əllərini sinəsinin üstünə qoyub demişdi ki, ***"Doğrudan da nə üçün "***

1990-cı ilin yanvar ayının 13-də Bakıda həyata keçirilən məkrli erməni sindromu 20 Yanvar faciəsinə istiqamətlənən ən təhlükəli siyasi aksiya idi. Olduğu kimi bu dəfə də yaranmış vəziyyətdən həmişə fitnəkarcasına istifadə edən ermənilər bir neçə soydaşlarını qətlə yetirib, onların cəsədlərini dəmir yol vağzalının perronuna, Bakıda təhsil alan xarici tələbələrin yataqxanalarının girəcəyinə, şəhərdə yerləşən xarici nümayəndəliklərinin önünə düzdülər, Azərbaycan haqqında düşmən obrazı yaratmağa çalışdılar. Erməni ideoloqları mərkəzin məmurları ilə birlikdə həyata keçirdikləri "sindroma" milli və siyasi xarakter verərək, Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin təhlükə qarşısında olması haqqında Moskvaya operativ şifrlə məlumat göndərir, hərbi kömək tələb edirdilər. Mərkəz ermənilərin xəyanətkar məlumatlarını alan kimi yanvarın 15-də Sov.İKP MK Siyasi Bürosunun qərarı ilə

Azərbaycanın bir sıra bölgələrində hərbi vəziyyət elan etdi. O vaxt Azərbaycanda 110 minlik hərbi hissələrin yerləşdirilməsinə baxmayaraq, yeni qərara əsasən respublikaya əlavə 66 min əsgər və zabit göndərildi. Erməni mafiyasının fitvası ilə Azərbaycana qarşı kinini, küdurətini, düşmənçilik hissələrini gizlədə bilməyən mərkəz 4 gün ərzində, 1990-cı ilin yanvar ayının 15-i və 19-da iki dəfə hərbi vəziyyət elan etdi və təqribən 170 minlik ordu ilə respublika əhalisinə divan tutdu.

Mixail Qorbaçovun cinayətlərindən biri onun Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan edilməsi və imperiya ordusunun şəhərə müdaxiləsi haqqında imzaladığı fərmanla xəyanətkar oyun idi. Yanvarın 18-19-da imperiyanın bir çox yüksək dövlət məmurları Bakıda dövlət televiziyalarında imperiya ordusunun şəhərə daxil olmayacaqları haqqında rəsmi bəyanatlar verirdilər. Respublika televiziyasının enerji bloku partladıldıqdan, qoşunlar şəhərə daxil olduqdan, faciə törədildikdən sonra yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecəni səhər saat 5:30-da radio Qorbaçovun fərmanını elan etdi. Halbuki "mülki və siyasi hüquqlar haqqında " 1966-cı il beynəlxalq konvensiyasının birinci bəndinə əsasən fəvqəladə vəziyyət tətbiq edilməzdən qabaq elan edilməlidir. Burada məqsəd kriminogen vəziyyəni profilaktika, xəbərdarlıq və ya çətin anlarda az itkilər və sarsıntılar yolu ilə nizamlamaqdan ibarətdir.

Sovet imperiyası 1966-cı il beynəlxalq konvensiyanın tələblərini pozaraq, vaxtında elan etmədən fəvqəladə vəziyyəti tətbiq etdi, görünməmiş vəhşiliyə rəvac verdi. İnsanların kütləvi qətlə yetirilməsini təmin etdi, özünü qəddarlığı, imperiya xisləti ilə ifşa etdi, ittifaqda zorla birləşdirilən xalqların gözündən saldı.

Ölkənin Konstitusiyasını, qanunlarını pozan, Azərbaycana qarşı açıq-aşkar hərbi təcavüzə başlayan, onun ərazilərinin bir hissəsini zəbt edən, azərbaycanlıları Ermənistandan və Dağlıq Qarabağdan zorla qovub çıxaran erməni terrorçularına dərs verən və öz suveren hüquqlarını qorumağa qalxan Azərbaycan xalqına qarşı hərbi qüvvə tətbiq edən mərkəzin cinayət hərəkətləri millətin qəzəbinə və etirazına səbəb olmuşdu.

Bütün bu cinayət əməllərinin müqabilində hər bir azərbaycanlının qəlbində imperiyaya qarşı nifrət və qəzəb atəşi alovlandı, cəsarət, qeyrət, namus, qəhrəmanlıq əzmi püskürüb ərsə qalxdı, ermənipərəst Mixail Qorbaçova lənətlər yağdırdı, onun səkilləri küçələrdə yandırıldı, bütün şəhər evlərinin pəncərələrindən qara matəm bayraqları asıldı. Bakı şəhərinə dolusan 67 min sovet silahlı qüvvələrin timsalında bütün imperiya ordusuna qarşı ümumazərbaycan nifrəti yarandı.

Soyuq başla aparılan araşdırmaların nəticələri tam aydınlıqla təsdiq edir ki, 1987-1989 - cu illər-də ermənilər mərkəzin dəstəyi ilə Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzə başlamasaydılar, 20 yanvar faciəsi baş verməzdi, insanlar qətlə yetirilməzdi, imperiya müdaxilə üçün bəhanələr tapa bilməzdi, ölkə miqyasında 19 qaynar nöqtə yaranmazdı. Bizim və respublika ictimaiyyətinin sağlam düşüncəli nümayəndələrinin qənaəti belədir.

Qarabağda erməni silahlı qüvvələrinin qətlə yetirdikləri yüzlərlə günahsız insanların sırasına 20 Yanvar şəhidləri də əlavə edildi. 20 Yanvar şəhidləri erməni mafiyasının fitvası ilə mərkəzin həyata keçirdiyi hərbi müdaxiləsi zamanı daşnakların əli ilə qətlə yetirildilər.

20 Yanvar qanlı faciəsi əsrlər. qərinələr keçsə də. heç zaman unudulmayacaq. yaddaşımızda yaşayacaq. cinayətkarlar nifrətlənəcəklər.

**İmran CƏFƏRZADƏ,
Azərbaycan Dövlət Neft
Akademiyaının prorektoru,
professor**